

Eduskunnan oikeusasiamies

18.10.2016, täydennetty 26.10.2016

Malmin lentoaseman ystävät ry

Helsinki-Malmin lentoasema

00700 Helsinki

Kantelu: Hallituksen päätöksiä siviili-ilmailun korvaavista ratkaisuista toteuttamisesta ennen Malmin lentoasemasta luopumista ei ole noudatettu

Täydennämme ja täsmennämme tällä kirjelmällä 18.10.2016 jättämäämme kantelua. Lähetämme liitteenä myös kaikki listatut dokumentit tiedostoina.

Suomen hallitus päätti kehysriihessään 2014 seuraavasti:

”Asuntorakentamisen edellytysten parantamiseksi Helsingin seudulla valtio vetäytyy toimintoineen Helsinki-Malmin lentoasemalta siten, että alue on mahdollista ottaa asuntotuotantokäyttöön viimeistään 2020-luvun alussa. **Muutos edellyttää Rajavartiolaitoksen sekä siviili-ilmailun siirtämistä korvaavalle kentälle.** Rajavartiolaitos käynnistää Helsinki-Vantaa tukikohdan hankinnan valmistelun. Finavia Oyj ja Rajavartiolaitos sopivat tilajärjestelyistä siten, että muutto Malmista uusiin tiloihin tapahtuu kustannusneutraalisti.”

Valtiovarainministeriön suunnitelmassa julkisesta taloudesta vuosille 2015-2018 on tekstistä poistettu edellytys siviili-ilmailun siirtämisestä korvaavalle kentälle ”tekstin lyhentämiseksi”. Valtiovarainministeriö sekä Liikenne- ja viestintäministeriö ovat vahvistaneet, että alkuperäinen hallituksen päätös on voimassa (liitteet).

Tuolloinen liikenneministeri Merja Kyllönen on vahvistanut sähköpostitse 28.9.2016, että asiassa edellytetään korvaavat ratkaisut ennen valtion toimintojen poistamista lentokentältä, kuten päätösasiakirjassa on kirjattu.

Oikeuskansleri on tutkinut ja todennut kehysriihen päätöksenteon edenneen asianmukaisesti, mutta oikeuskansleri ei ole ottanut kantaa siihen, onko valtioneuvoston kehysriihen päätös keväällä 2014 ”asuntotuotannon edistämiseksi” ristiriidassa eduskunnan säätämän lain (877/2009) tai Finavian julkisen hallintotehtävän vastuiden kanssa.

Vaikka oikeuskansleri on aiemmin todennut päätöksenteon edenneen asianmukaisesti, tiedossa ei tuolloin ole ollut Valtiovarainministeriön ja Liikenne- ja viestintäministeriön virkamiesten sekä entisen ministeri Kyllösen näkemystä Malmilta muuton edellytyksistä. Nämä edellytykset eivät voi olla pelkästään tarkoituksenmukaisuuskysymyksiä (Oikeuskanslerin ratkaisu 23.9.2015 s. 8 ”Arviointi”). Uusien tietojen valossa pyydämme oikeusasiamiehen kannan päätöksenteon etenemisen asianmukaisuudesta.

Epäselväksi on myös jäänyt, millä päätöksenteolla, valtuutuksella ja perusteilla Finavia on ryhtynyt luopumaan Malmin lentoasemasta jo ennen kuin valtioneuvoston edellyttämä korvaava kenttä on käytettävissä. Liikenne- ja viestintäministeriöltä 17.10.2016 saadun tiedon mukaan ministeriö ei ole kirjallisesti kehottanut tai valtuuttanut Finaviaa luopumaan Malmin lentokenttätöiminnoista. Viestin liitteenä toimitetusta pöytäkirjasta käy ilmi, että Finavian

hallitus on päättänyt 14.1.2015 ylimääräisessä yhtiökokouksessaan luopua Helsinki-Malmin lentoaseman pitäjänä toimimisesta. Yhtiökokouksen pöytäkirjan on allekirjoittanut ministeri Risikko, joka on nähtävästi käyttänyt kokouksessa valtion äänivaltaa ja aiemmin (24.9.2014) vahvistanut korvaavan kentän olevan edellytys Malmista luopumiselle.

Koska saatavissa olevat tiedot ovat muutenkin ristiriitaisia (vrt. ministeri Risikon vastaus kirjalliseen kysymykseen 1155/2014 17.3.2015), pyydämme eduskunnan oikeusasiamiestä selvittämään tapahtumainkulku, jotta oikeudellisia johtopäätöksiä voidaan tehdä.

Lennonjohtopalvelujen ennenaikainen poistuminen Finavian myötä tekee Malmin lentoasemasta käyttökeltottoman suurelle osalle kentän kaupallisista toimijoista ja rikkoo näin suoraan valtioneuvoston siviili-ilmailun turvaamiseksi asettamaa ehtoa.

Hallituksen asettamat edellytykset eivät täyty

Rajavartiolaitoksen uuden tukikohdan rakennustyö on menossa, mutta vielä kesken.

Ministeri Paula Risikko on 17.3.2015 lausunut vastauksessaan kirjalliseen kysymykseen 1155/2014, että yleisilmailun kentälle etsitään uusi paikka. Vastauksessa todettua Rajavartiolaitoksen ”uutta helposti muunneltavaa rakennusta” ei ole ollut olemassa, vaan helikopteritukikohdan rakennustyö on edelleen kesken. Siviili-ilmailun siirtoa korvaavalle kentälle ei ole toteutettu. Finavia on todennut, ettei Helsinki-Vantaan lentokenttä ole käytettävissä yleisilmailulle ym. siviili-ilmailulle.

Lokakuussa 2015 ministeri Anne Berner on todennut, että asia on valtion osalta loppuun käsitelty, vaikka korvaavaa ratkaisua ei ole toteutettu. Yksittäinen ministeriö ei voi muuttaa hallituksen päätöstä.

On epäselvää, millä tavalla Finavia Oyj on perustellut päätöksen toimintansa lopettamisesta Helsinki-Malmin lentoasemalla. Tietävästi Finavia on tehnyt päätöksen ja valmistelut itse, Helsingin kaupungin pyynnöstä, ja hyväksyttänyt asiaan liittyvät kiinteistökaupat jälkikäteen hallituksessaan. Muita päätösasiakirjoja kuin Helsingin kaupungille esitetty pyyntö Finavian omaisuuden ostamisesta ei ole esitetty: ”Mahdollistaakseen hallituksen päätöksen toimeenpanon Finavia esittää omistajansa pyynnön mukaisesti, että Helsingin kaupunki ostaa Finavian omaisuuden Helsinki-Malmin lentoasemalta ja Helsinki-Malmin käyttöoikeusalueiden hallinta palautetaan takaisin Helsingin kaupungille aikaistettuna vuoden 2016 aikana.”

Finavian toiminta näyttää myös olevan laajalti ja yleisesti ristiriidassa lain ilmailulaitoksen muuttamisesta osakeyhtiöksi (877/2009) kanssa. Finavia näyttäisi olleen Malmi-asiassa moitittavan oma-aloitteinen vastoin omistajastrategisia linjauksia ja valtioneuvoston päätöstä. Tätä todentavat myös ennakoivat toimenpiteet, esimerkiksi Malmin lentoaseman henkilöstön irtisanominen 13.01.2015 ennen yhtiökokouksen päätöstä 14.01.2015 (aikajana liitteenä).

Liikenne- ja viestintäministeriö sekä Finavia näyttävät toimivan hallituksen päätöksen vastaisesti. Lisäksi Finavia näyttää toimivan lain 877/2009 asettaman julkisen hallintotehtävän vastaisesti. Päätöksessään 30.4.2012 Dnro 1634/2/12 oikeusasiamies Petri Jääskeläinen on ratkaissut Finavian julkisen hallintotehtävän seuraavasti:

”Edellä esitetyn perusteella voidaan todeta, että Finavian tehtävistä on lain tai lainvalmisteluasiakirjojen perusteella pidettävä julkisina hallintotehtävinä seuraavia tehtäviä: 1) valtion lentoasemaverkoston ylläpitäminen ja kehittäminen siviili- ja sotilasilmailun tarpeita varten; 2) Suomen lennonvarmistusjärjestelmän ylläpitäminen ja kehittäminen siviili- ja sotilasilmailun tarpeita varten ja lennonvarmistuspalvelujen tarjoaminen Suomen vastuulla olevassa ilmatilassa siten kuin niistä erikseen säädetään tai määrätään.; 3) aluevalvonta-, valmius- ja pelastustehtävät, varautumista ja huoltovarmuutta koskevat velvoitteet.”

Näin ollen asia kuuluu oikeusasiamiehen tutkittavaksi Liikenne- ja viestintäministeriön mutta myös Finavian osalta.

Kantelu ja selvityspyyntö

Pyydämme eduskunnan oikeusasiamiestä tutkimaan asian.

On ilmeistä, että valtioneuvoston päätökselleen asettamat edellytykset on täytettävä Malmin valtakunnallisesti merkittävien toimintojen jatkuvuuden turvaamiseksi. Niitä ei voida ohittaa hallintokoneistossa. Finavia Oyj ja Liikenne- ja viestintäministeriö eivät ole noudattaneet valtioneuvoston päätöstä.

Pyydämme eduskunnan oikeusasiamieheltä ratkaisua myös kaupungin toimivallasta Malmin lentokenttäasiassa.

Valtioneuvosto on asettanut valtion toimintojen vetämiselle Malmin lentoasemalta selkeät edellytykset. Edellytykset eivät toteudu. Oikeusasiamies on ratkaissut Finavian julkisen hallintotehtävän aiemmin (Dnro 1634/2/12)

Pyydämme ratkaisua siitä, onko Helsingin kaupungilla toimivaltaa asiassa eli voiko kaupunki kaavoittaa aluetta, johon kohdistuu e.m. valtakunnallisia velvoitteita ja voiko kaavoitusta koskevan päätöksen laillisesti ja pätevästi tehdä ennen kuin valtioneuvoston päätös korvaavasta kentästä on täytäntöön pantu ja uusi kenttä osoitettu

Edellä esitettyyn viitaten vaadimme, että Valtioneuvoston päätöksen sivuuttavat toimenpiteet katsotaan mitättömiksi ja tilanne palautetaan johdonmukaisen hallintotavan edellyttämälle tolalle.

Helsingissä 18.10.2016, 26.10.2016

Malmin lentoaseman ystävät ry

Timo Hyvönen, puheenjohtaja

puheenjohtaja@malmiairport.fi

Helsinki-Malmin lentoasema, 00700 Helsinki

Liitteet:

1. Liikenne- ja viestintäministeriön vastaus asiakirjapyyntöön Finavian valtuutuksesta.
2. Kehysriihen päätös
3. Valtiovarainministeriö: Julkisen talouden suunnitelma 2015-2018
4. Valtiovarainministeriön vastaus kysymykseen tekstimuutoksesta julkisen talouden suunnitelmassa
5. Liikenne- ja viestintäministeriön vastaus kysymykseen tekstimuutoksista julkisen talouden suunnitelmassa
6. Oikeuskanslerin lausunto päätöksenteosta
7. Liikenne- ja viestintäministeriön tiedote
8. Finavian hakemus Helsingin kaupungille kiinteistökaupasta 21.10.2014
9. Uutinen Helsingin kaupunginvaltuuston ostopäätöksestä
10. Laki Ilmailulaitoksen muuttamisesta osakeyhtiöksi
11. Euroopan parlamentin päätöslauselma 3. helmikuuta 2009 yleisilmailun ja liikentotoiminnan kestävästä tulevaisuudesta
12. EU-komissio - Yleisilmailun ja liikentotoiminnan kestävä tulevaisuus
13. KIRJALLINEN KYSYMYS 1155/2014 vp Helsinki-Malmin lentokentän säilyttäminen
14. Finavian omistajastrategiset linjaukset 2011
15. Aikajana päätöksenteosta (myös tässä tiedostossa)
16. Paula Risikon sähköposti 24.9.2014

Liite 15. Aikajana päätöksenteosta

